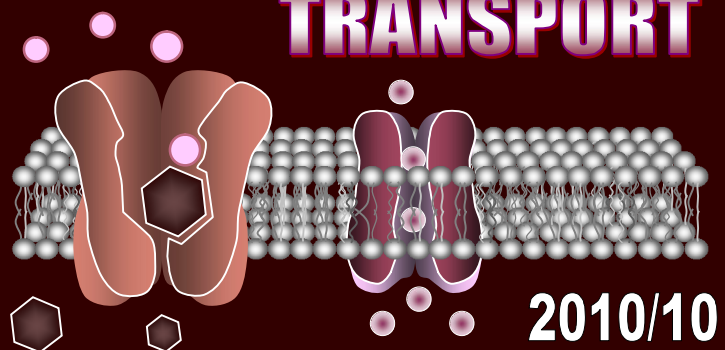

RNDr. Ivana Fellnerová, Ph.D.
Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta UP

2. Biomembrány: TRANSPORT

Prezentace navazuje na základní znalosti Biochemie a stavby membrány

Doplňující prezentace: Proteiny, Lipidy Sacharidy,
Stavba membrán,

Symbols označující animaci resp. video (dynamická prezentace daného fyziologického procesu). Plnohodnotné animace (video) spolu s podrobným výkladem studenti uvidí na přednáškách popř. praktických cvičeníh. Varianta pro tisk, která je k dispozici na internetu obsahuje jen statické popisy těchto procesů.

Symbol označující odkaz na animaci z internetu, kterou studenti mohou sami kdykoli otevřít

Odkaz na doplňující prezentaci, z které byl snímek převzat

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Funkce cytoplazmatické membrány

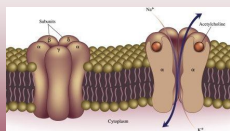
Fyzikální bariéra

Cytoplazmatická membrána odděluje vnitřní obsah buňky od vnějšího prostředí.

Pro většinu látek je membrána volně nepropustná

Specifické funkce membrány

Díky přítomnosti specializovaných molekul (především proteinů) plní membrána řadu specifických funkcí, např.:

RECEPTORY:
rozpoznávají změny v okolním prostředí a reaguje na ně.

TRANSPORTNÍ PROTEINY:
zajišťují selektivní transport látek přes membránu
<http://www.blackwellpublishing.com/matthews/neurotrans.html>

ENZYMY:
Snižují energii potřebnou pro buněčné reakce

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Faktory ovlivňující transport látek přes membránu

Velikost molekul:

Malé molekuly jako voda, kyslík, kysličník uhličitý mohou volně procházet přes membrány, na rozdíl od většiny větších molekul .

Rozpustnost v tucích:

Látky rozpustné v tucích (nepolární, hydrofóbní) procházejí přes membrány snadno – glycerol, mastné kyseliny

Náboj:

Fosfolipidová dvojvrstva je pro veškeré nabitě částice (ionty) nepropustná.

Existence kanálů a přenašečů

Tyto proteinové přenašeče transportují jsou nezbytné pro přenos polárních nabitých a v tucích nerozpustných molekul přes membránu

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Klasifikace transportů

A: Klasifikace transportu podle způsobu přenosu

- Transport přímo přes membránu**
  - Difúze
  - Osmóza
- Transport prostřednictvím specializovaných membránových proteinů**
  - Kanály
  - Přenašeče
- Transport prostřednictvím membránových váčků**
  - Fagocytóza
  - Endocytóza
  - Exocytóza

B: Klasifikace transportu podle nároků na energii

- Pasivní transport**
  - Osmosa
  - Prostá difúze
  - Usnadněná difúze
- Aktivní transport**
  - Primární aktivní transport
    - Uniport
    - Spřážený transport
      - Symport
      - Antiport
  - Sekundární aktivní transport
  - Transport prostřednictvím membránových váčků
    - Fagocytóza
    - Endocytóza
    - Exocytóza

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Transport podle způsobu překonání membrány

1. Přimo přes membránu

difúze / osmóza

2. Pomocí transportních proteinů

KANÁL
usnadněná difúze

PŘENAŠEČ
přenašečový transport

3. Prostřednictvím membránových váčků

Fagocytóza
Endo-/Exocytóza

<http://www.blackwellpublishing.com/journalDefaults/author.asp?toc=/author.htm>

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Transport podle nároku na energii

1. Pasivní transport ~~ATP~~

2. Aktivní transport ~~ATP~~

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Transport přímo přes membránu

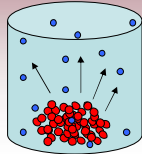
Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

DIFÚZE

= pohyb molekul z místa vyšší koncentrace do místa nižší koncentrace

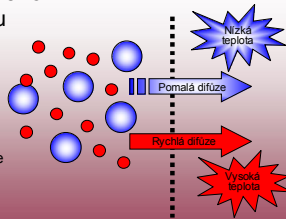
Molekuly se pohybují z místa vyšší koncentrace do místa nižší koncentrace. Rozdíl mezi koncentracemi obou složek nazýváme **koncentrační spád (gradient)**. Molekuly obou složek se mísí dokud nenastane **rovnováha**. Čím větší je rozdíl v koncentracích dvou složek větší, tím rychleji se molekuly pohybují.

Difúze je **samovolný proces – nevyžaduje přísun energie z jiného zdroje**, využívá pouze kinetickou energii mísících se molekul.

Difúze je **nepřímě úměrná velikosti molekul**. Větší molekuly difundují pomaleji.

Difúze je **přímě úměrná teplotě**. Při vyšší teplotě je difúze rychlejší.

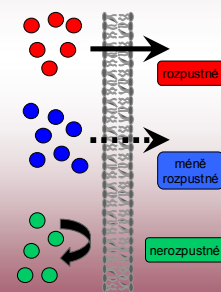
Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

PRAVIDLA specifická pro PROSTOU DIFÚZI

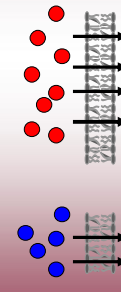

Rychlost difúze...

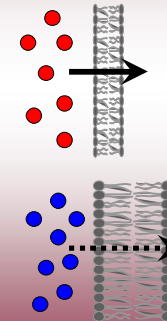
...závisí na rozpustnosti molekul v membránových lipidech

...je přímo úměrná ploše membrány

...je nepřímo úměrná tloušťce membrány

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

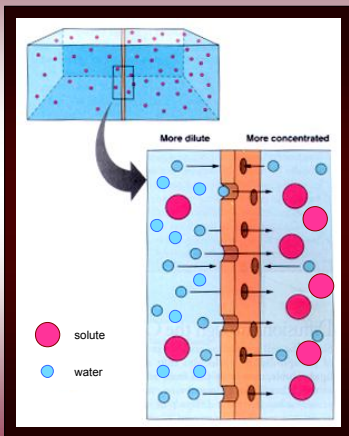
OSMÓZA

Difúze molekul vody přes semipermeabilní membránu nazýváme...

Semipermeabilní membrána

je propustná pro vodu ale ne pro rozpuštěnou látku.

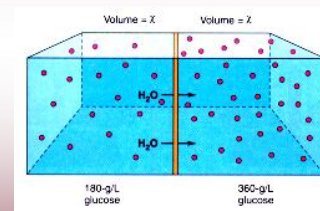

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Směr osmózy

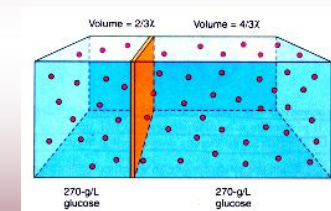
Jak poznáme, že mezi dvěma roztoky probíhá osmóza? Co určuje směr pohybu molekul vody?

Srovnáním **koncentrace** obou biologických roztoků (% , g/L)

Nižší koncentrace Vyšší koncentrace

Osmóza

Stejná koncentrace

Osmóza neprobíhá

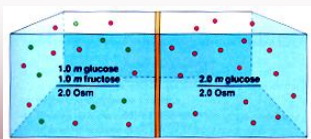
Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

OSMOLARITA

Pokud srovnáváme koncentraci dvou roztoků s rozdílnými rozpuštěnými látkami, je v souvislosti s osmotickými ději správné používat termín

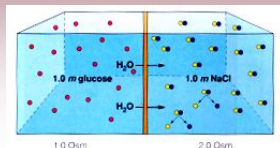

= počet osmoticky aktivních částic (molekul, resp. iontů) v 1 litru roztoku

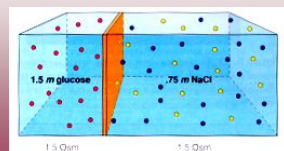
U nedisociujících látek: 1 OsM = 1 M

1 mol = 6.02×10^{23} molekul (Avogadrova konstanta)

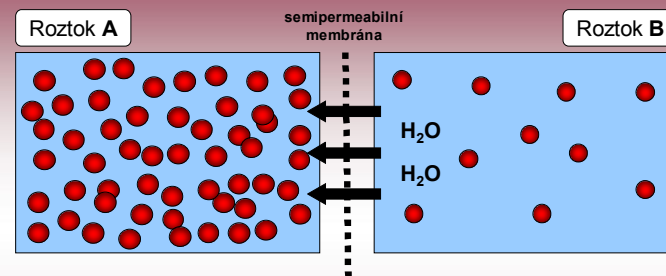
U disociujících látek:

$$1 \text{ OsM} = \frac{1 \text{ M} \times \text{počet iontů}}{\text{počet molekul}}$$

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Hyperosmotický a hypoosmotický roztok

50 Částic v 1 litru roztoku

Vyšší osmolarita
(více částic v litru roztoku)

10 Částic v 1 litru roztoku

Nižší osmolarita
(méně částic v litru roztoku)

Voda se vždy bude pohybovat z roztoku B do roztoku A

Hyperosmotický
k roztoku B

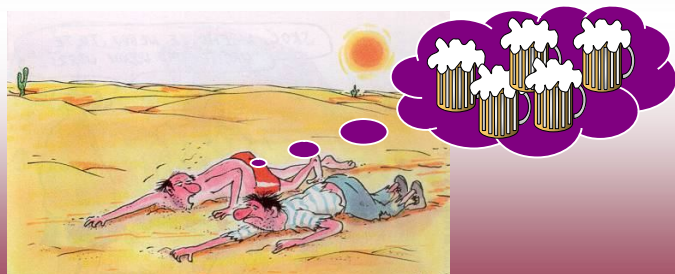
Hypoosmotický
k roztoku A

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

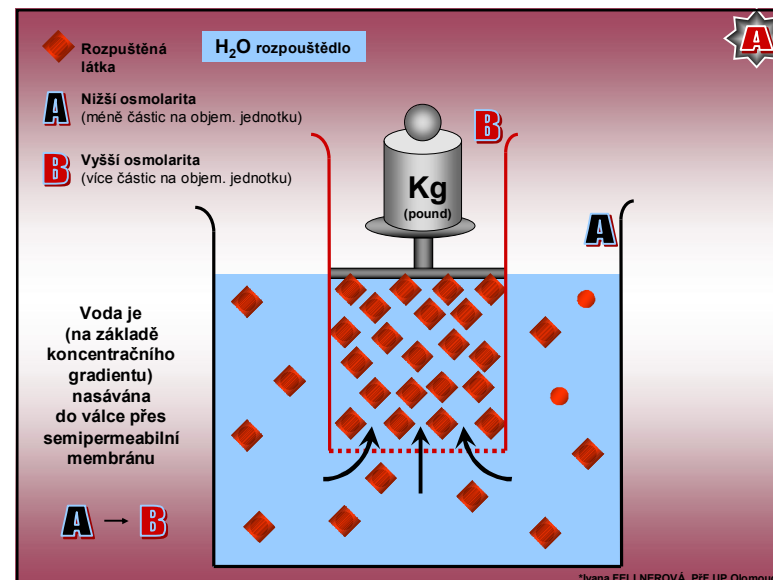
Osmotický tlak

- Přímě úměrný osmolaritě roztoku
- Vyjadřuje sací sílu roztoku s jakou roztok přijímá vodu osmózou
- Odpovídá tlaku, který je potřebný k zabránění osmózy
- Vyjadřuje „žizeň“ roztoku

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Rozpuštěná látka

H₂O rozpouštědlo

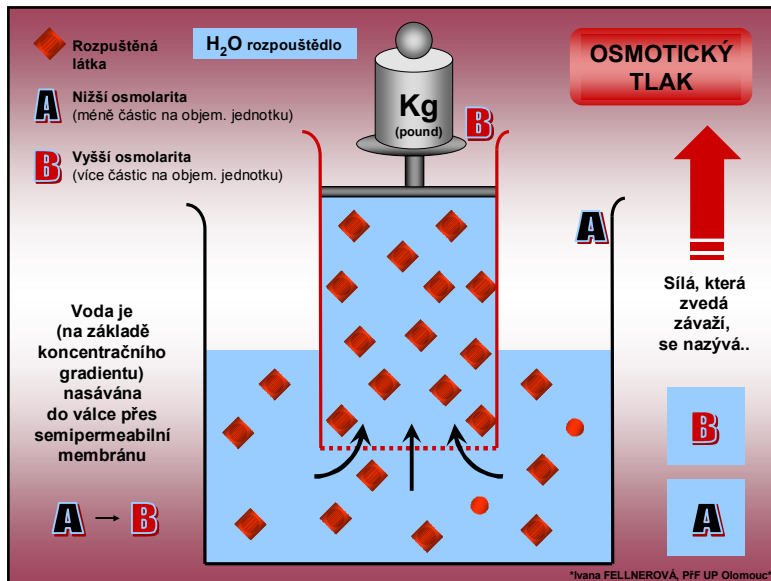
A Nižší osmolarita (méně částic na objem. jednotku)

B Vyšší osmolarita (více částic na objem. jednotku)

Voda je (na základě koncentračního gradientu) nasávána do válce přes semipermeabilní membránu

A → **B**

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Erythrocyty a osmotický tlak

Červené krvinky jsou přes značnou **pružnost a deformovatelnost** citlivé vůči různým vlivům. Jejich membrána může být porušena některými fyzikálními a chemickými činiteli. Po **narušení membrány** vytéká obsah erythrocytu ven z buňky. Tento jev nazýváme **HEMOLÝZA**.

Buňka v hypotonickém, zředěnějším roztoku nasává vodu, zvětšuje svůj objem až praskne

Buňka v hypertonickém, koncentrovanějším roztoku ztrácí vodu a zmenšuje svůj objem

V hypotonickém i hypertonickém roztoku dochází k poškození buněk, k tzv. **osmotické hemolýze**

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Osmotická hemolýza erythrocytů: video **A**

NaCl (0.9%) KREV

izotonický roztok

NaCl (3%) KREV

hypertonický roztok

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Látky transportované přímo přes membránu

Voda

Plyny:
Dýchací plyny kyslík a kysličník uhličitý mohou volně procházet přes membrány, na rozdíl od většiny větších molekul .

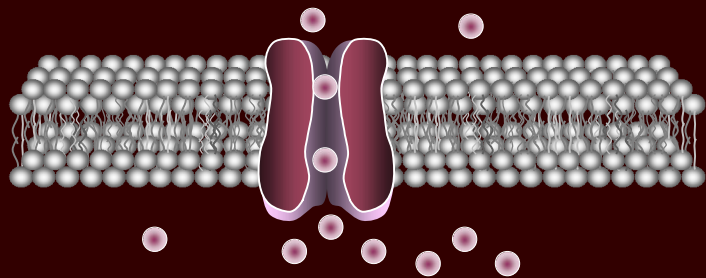
Nepolární, hydrofóbní látky:
Látky rozpustné v tucích - glycerol, mastné kyseliny(nepolární, hydrofóbní) procházejí přes membrány snadno

Steroidní hormony:
Testosteron, progesteron, hormony štítné žlázy (T3-trijodothyronin, T4-thyroxin) atd. prochází přes membránu bez pomoci transportních proteinů

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Transport prostřednictvím membránových proteinů

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

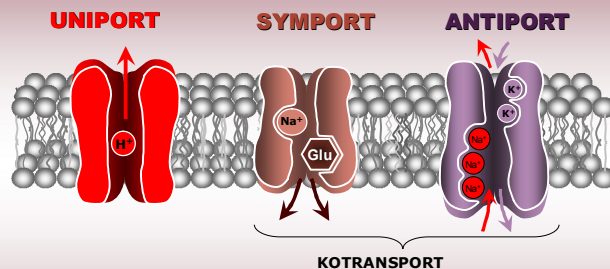
Membránové proteiny s transportní funkcí

- ➔ Transmembránové proteiny specificky transportují různé ionty a molekuly pasivně nebo aktivně
- ➔ Dva základní typy: kanály a přenašeče
- ➔ Umožňují transportovat přes membránu částice, které vzhledem k chemické povaze nebo velikosti přes membránu samy neprojdou
- ➔ Počet a typ transportních proteinů je charakteristický pro různé typy buněk
- ➔ Počet a poloha transportních proteinů v membráně se dynamicky mění
- ➔ Průchodnost přes transportní proteiny je řízena různými vnějšími i vnitřními vlivy (rozdíl koncentrací, elektrické, chemické a fyzikální vlivy)

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Klasifikace transportních proteinů:

1. Z hlediska směru a počtu transportovaných molekul

2. Z hlediska nároků na energii

- ❑ Pasivní transport (nevyžaduje energii) - transport částic z místa vyšší koncentrace do místa nižší koncentrace (po směru koncentračního spádu)
- ❑ Aktivní transport: Transportní proteiny přenášejí částice z místa nižší koncentrace do místa vyšší koncentrace: proti koncentračnímu spádu

Primární aktivní transport: vyžaduje přímo energii ATP (pumpy, ATP-ázy)

Sekundární aktivní transport: spotřebovává energii nepřímo (vždy kotransport)

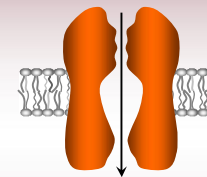
Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

KANÁLY x PŘENAŠEČE: srovnání

Kanály:

Prostá difúze

- ❑ Spojují **přímo** vnější a vnitřní prostředí buňky
- ❑ Tvoří **vodou vyplněný pór**
- ❑ **Transportují** malé molekuly, především **ionty a vodu**
- ❑ Transport probíhá **velmi rychle**

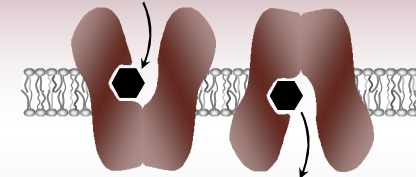
Přenašeče:

Prostá difúze

Aktivní transport

- ❑ Nikdy **přímo nespojují** vnější prostředí s vnitřním
- ❑ Vyskytují se ve **dvou konformacích** – jsou otevřeny buď **ven** z buňky nebo **dovnitř** buňky
- ❑ **Transportují větší molekuly** [glukóza, nukleotidy]
- ❑ **Transport** je pomalejší ale vysoce selektivní

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Kanály jsou **transportní membránové proteiny**
Hrají klíčovou roli při **vzájemné komunikaci buněk**

Kanály

Spouští kaskádu reakcí,
které kontrolují veškeré procesy v těle

(vznik a šíření akčního potenciálu,
regulace a koordinace činnosti dalších membránových proteinů, např. v
endokrinních buňkách aj.)

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

KANÁLY: charakteristika

Selektivita

Kanály jsou vysoce specializované proteiny transportující jeden nebo několik částic shodujících se velikostí a nábojem

Selektivita kanálu je dána:

- průměrem středního póru kanálu
- elektrickým nábojem aminokyselin tvořící vnitřní oblast kanálu

Iontové kanály: transportují jeden nebo více podobných iontů
Aquaporiny: kanály transportující molekuly vody

Pasivní transport

Transport nevyžaduje energii – jde o tzv. **pasivní transport**.
Částice jsou vždy transportovány po směru koncentračního gradientu, tzn. z **místa vyšší koncentrace do místa nižší koncentrace**.

Otevřené kanály (leaking channels) – většinu času jsou otevřené
Vrátkové kanály: většinu času uzavřené, průchodnost regulována vrátky, prostřednictvím elektrických, chemických nebo mechanických vlivů.

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Morfologie kanálu

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Iontový kanál **Akvaporin**

http://nobelprize.org/nobel_prizes/chemistry/laureates/2003/fellnerova.html

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Akvaporiny – vodní kanály

- Skupina specializovaných kanálů volně propouštějících vodu (vyskytují se u nižších i vyšších živočichů, ale i u rostlin)
- U savčích buněk je známo nejméně 10 druhů vodních kanálů
- Některé kanály transportují spolu s vodou i některé další nepolární molekuly (hl. glycerol, CO₂, amoniak, močovina aj.)-tzv. **aquaglyceroporiny**
- Buňky mají zpravidla více typů vodních kanálů

AQP-0	oko, buňky čočky	regulace vlhkosti
AQP-1	erythrocyty ledviny-proximální tubul oko-fasinkový epitel mozek pílece-alveolární epitel	regulace osmotického tlaku koncentrace moči produkce vodního protředí produkce cerebrospinální tekutiny hydratace alveol
AQP-2	ledviny-sběrný kanálek	zprostředkování účinku antidiuretického hormonu
AQP-3*	ledviny-sběrný kanálek trachea-epitelové buňky	zpětná absorpce vody do krve sekrece vody do tracheje
AQP-4	ledviny-sběrný kanálek Mozek-ependymové buňky mozek-hypotalamus pílece-epitel průdušek	zpětná absorpce vody rovnováha CSF tekutiny ?monitorování osmotického tlaku sekrece tekutiny
AQP-5	Slinné žlázy	produkce slin
AQP-6	Slzné žlázy	sekrece slz
AQP-7*	Lečviny	nízká prozornost vody-funkce?
AQP-8	Tukové buňky	transport glycerolu z adipocytů
AQP-9	varlata a spermie	?
AQP-10	varlata, pankreas, játra a další	?
AQP-11	leukocyty	?

* aquaglyceroporin

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

!!! Více PPT: Dynamika membrán

VRÁTKOVÉ KANÁLY: klasifikace

Buňka má mechanismy, kterými otvírá resp. uzavírá vrátka kanálu a tím reguluje jeho průchodnost

Regulace probíhá prostřednictvím **senzoru** uloženého v blízkosti vrátek. Senzor konkrétního kanálu reaguje vždy ke konkrétnímu signálu. Následkem jeho stimulace dochází ke konformační změně proteinu a otevření kanálu. Podle typu regulačního signálu kanály klasifikujeme:

1. NAPĚTÍM ŘÍZENÉ KANÁLY:

Stimulace senzoru: změna distribuce iontů na membráně (změna elektrického potenciálu, depolarizace)

2. CHEMICKY ŘÍZENÉ KANÁLY:

Stimulace senzoru: vazbou signální molekuly na receptor, který je buď přímo součástí kanálu nebo leží mimo něj a přenos signálu probíhá přes tzv. druhého posla

3. MECHANICKY ŘÍZENÉ KANÁLY:

Stimulace senzoru: mechanicky – tahem, tlakem atp.

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

VRÁTKOVÉ KANÁLY: regulace

Otvírání vrátek je regulováno následujícími mechanismy:

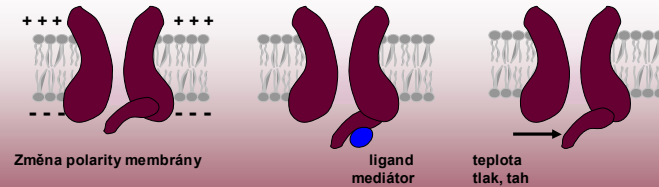
~~ATP~~ Simple diffusion

- Elektrickým signálem
- Vazbou chemického mediátoru (Intracelulárně nebo extracelulárně)
- Fyzikálními vlivy [teplota, tlak]

A. Elektricky regulován

B. Chemicky regulován

C. Mechanicky regulován

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

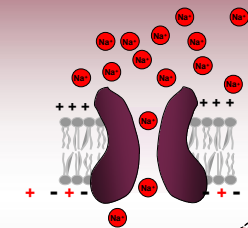
Iontové kanály

- ➔ Představují většinu kanálů v membránách buněk
- ➔ Transportují výhradně anorganické ionty, především Na⁺, K⁺, Cl⁻ a Ca²⁺
- ➔ Na zlomky sekund se otvírají a umožní tak transport iontů, pro které je jinak membrána nepropustná
- ➔ Kanálem mohou být transportovány pouze ionty, pro které je daný kanál specifický.
- ➔ Selektivita závisí na průměru, tvaru a typu aminokyselin ve vnitřní části kanálu
- ➔ Iontové kanály se otvírají pouze na krátkou dobu, většinu času jsou uzavřeny

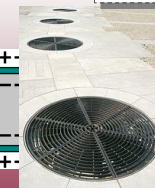
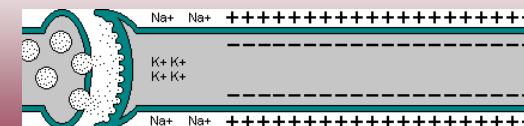
Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Iontové kanály a nervový vzruch

Iontové kanály jsou zodpovědné za vznik elektrického impulzu (AP – akční potenciál)

... a tím šíření nervového vzruchu...

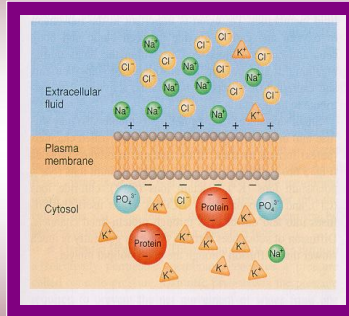
Vice PPT: Dynamika membrán

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Distribuce iontů na membráně

Hlavním kationtem vně buňky je sodíkový iont Na⁺.

Vysoká koncentrace Na⁺ vně buňky a K⁺ uvnitř buňky je v buňce zajišťován tzv. sodno-draselnou pumpou

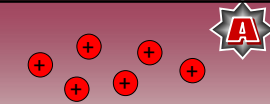
Na⁺ K⁺ pumpa neustále transportuje Na⁺ ven z buňky a K⁺ dovnitř buňky.

K činnosti pumpy je potřeba energie

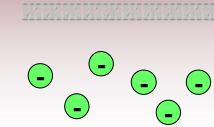
Uvnitř buňky je náboj mírně negativní: většina organických molekul [bílkoviny] uvnitř buňky má negativní náboj; ten je vyrovnán draslíkovými kationty K⁺, hlavním intracelulárním kationtem

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

⊕ kationty vně buňky a ⊖ anionty uvnitř buňky jsou vzájemně přitahovány, ale jsou oděleny membránou

Pokud by se membrána stala pro tyto ionty dočasně propustná, ionty by se rychle pohybovaly směrem po koncentračním spádu.

Buněčná membrána plní funkci přehradní hráze: Membrána odolává elektrochemickým silám, které navzájem ionty přitahují

Ionty [podobně jako voda za přehradní hrází] mají potenciální energii.

Separaci ⊕ a ⊖ nabitých částic je na membráně vytvořen elektrický potenciál

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Klidový membránový potenciál

Vyjadřuje rozdíl mezi:

- ⊕ nábojem vně buňky
- ⊖ nábojem uvnitř buňky

Buňka v klidovém stavu [transport iontů přes membránu je v rovnováze], má tzv. klidový membránový potenciál.

Membránový potenciál...

- je vyjádřen rozdílem napětí (volty, milivolty) vně a uvnitř membrány
- uvádí se v záporných hodnotách vzhledem k zápornému náboji uvnitř buňky.
- pohybuje se v rozpětí -20mV až -200 mV, v závislosti na organismu a typu buňky.

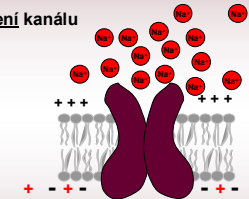
Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Akční membránový potenciál

Elektricky řízené kanály mají speciální proteinovou doménu, která je mimořádně citlivá na změny elektrického membránového potenciálu.

Elektrické změny nad prahem citlivosti způsobí otevření kanálu

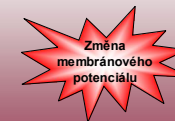
Otevřený kanál umožní rychlý průtok iontů membránou.
Tok iontů je zaznamenán jako elektrický proud, který náhle změní polaritu membrány.

Tento elektrický signál na membráně neuronů je nazýván nervový impuls nebo

akční potenciál [AP]

- > AP je obvykle vyvolán elektricky řízenými Na⁺ kanály
- > AP umožňuje rychlý přenos nervového signálu mezi vzdálenějšími místy.

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

Přenašeče

- Transportní membránové proteiny
- Specificky vážou a změnou svojí konformace přenášejí částice přes membránu
- Transportují jednu nebo více částic současně
- Transport pasivní (bez energie) nebo aktivní (vyžaduje energii)

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

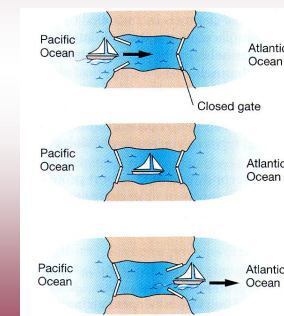
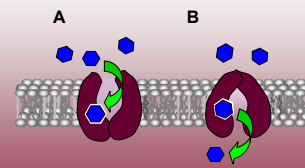
Přenašeče

Přenašeče mají jedno nebo více **specifických vazebných míst** pro přenášenou částici. Vazebné místo se střídavě otevírá na jednu stranu membrány a následně na druhou stranu membrány.

- **Nikdy netvoří přímé spojení** mezi extracelulárním a intracelulárním buněčným prostorem

Přenašeče se vyskytují ve **dvou prostorových formách (konformacích):**

- Forma "A": vazebné místo pro přenášenou částici je otevřeno ven z buňky
- Forma "B": vazebné místo pro přenášenou částici je otevřeno dovnitř buňky

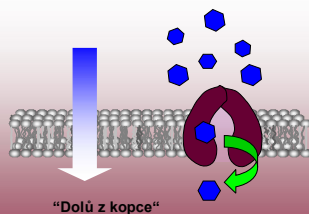
Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

Přenašeče PASIVNÍ a AKTIVNÍ

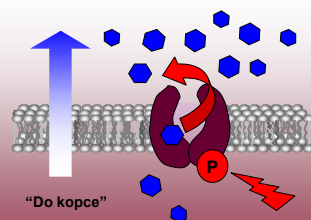
Usnadněná difúze

Transport nevyžaduje energii
Probíhá **po koncentračním spádu** (z místa nižší koncentrace do místa vyšší koncentrace).

Aktivní transport

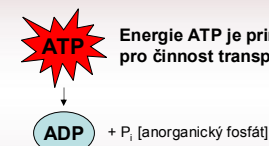
Přenašečový transport, který **vyžaduje energii**
Probíhá **proti koncentračnímu spádu** (z místa nižší koncentrace do místa vyšší koncentrace).
Takové přenašeče nazýváme **pumpy**.

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

AKTIVNÍ transport: PRIMÁRNÍ

Transport (aktivita transportního proteinu) je přímo vázána na dodání energie ATP (hydrolyza ATP na ADP)

!!! **Více PPT: Dynamika membrán**

Příklady:

Antiport: Na⁺ K⁺ pumpa
Uniport: H⁺ pumpa
 Ca²⁺ pumpa

Ivana FELLNEROVÁ, PFF UP Olomouc

AKTIVNÍ transport: SEKUNDÁRNÍ

Tzv. spřažený transport

Kinetická energie jedné částice (transportované po koncentračním spádu) je využívána pro transport druhé částice proti směru koncentračního spádu

Symport: transportuje obě částice stejným směrem

Antiport: transportované částice jdou na opačnou stranu membrány

Energie ATP je primárně využita k transportu částic proti koncentračnímu spádu (nejčastěji Na⁺ ven z buňky)

Energie částice pohybující se po směru koncentračního spádu je využívána k transportu druhé částice proti koncentračnímu spádu

Více PPT:
Dynamika
membrán

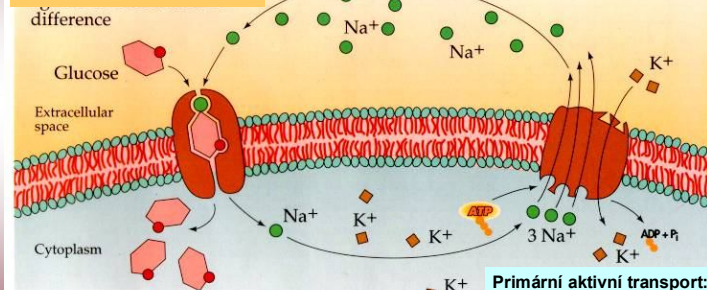
Příklady: Symport: SGLT = Na⁺Glu transportér

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

SGLT: Sekundární aktivní transport

Sekundární aktivní transport:

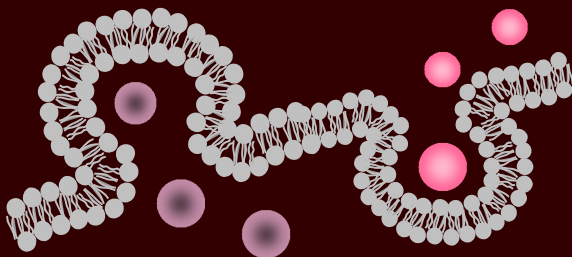
Na⁺ jsou transportovány po směru koncentračního spádu a s sebou „strhnou“ glukózu proti směru koncentračního spádu

Primární aktivní transport:

Na⁺ a K⁺ jsou aktivně pumpovány Proti směru koncentračního spádu A vytváří tak trvalý gradient V koncentraci Na⁺ a K⁺

Membránové váčky

Membránové váčky

- Transport větších molekul
- Vždy aktivní transport vyžadující přímo energii
- Doprovází důležité fyziologické děje:
  - fagocytóza,
  - receptorová endocytóza,
  - transport váček s neurotransmitery

Ivana FELLNEROVÁ, PfF UP Olomouc

LIPOPROTEINY

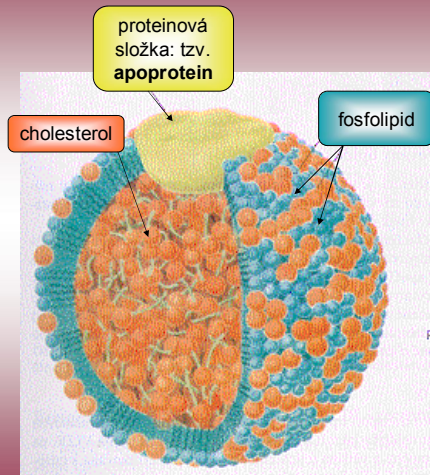
= částice z nekovalentně vázaných proteinů a lipidů (~ 5-1000 nm)

Funkce v organismu:

V plazmě fungují jako přenašeči triacylglycerolů a cholesterolu, jež jsou ve vodném prostředí nerozpustné

Skupiny lipoproteinů:

- > Chylomikrony
- > LDL (VLDL, IDL)
- > HDL

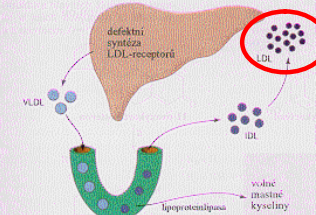

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

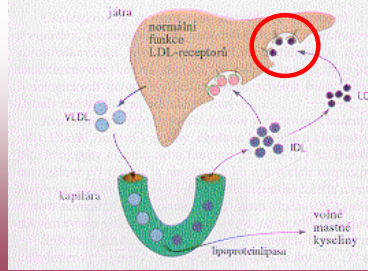
HOMEOSTÁZA CHOLESTEROLU

Receptory LDL hrají zásadní roli v udržování hladiny cholesterolu v plazmě.

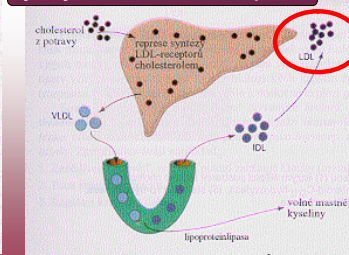
Absence LDL-receptorů

Normální stav

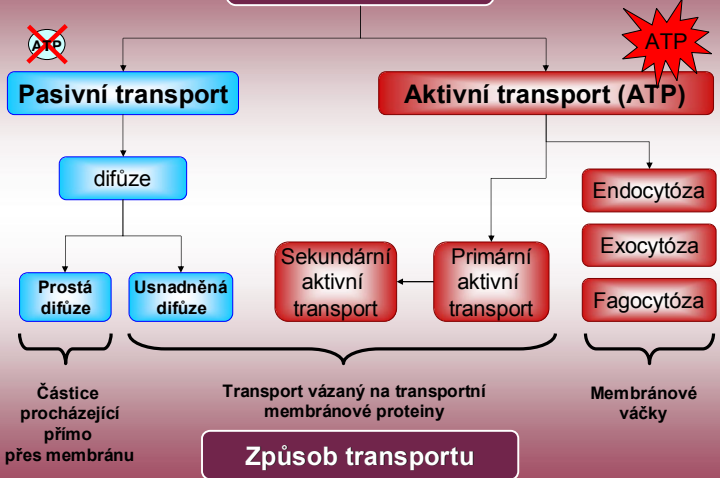

Vysoký obsah cholesterolu v plazmě

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc

Energetické nároky

Ivana FELLNEROVÁ, Pf UP Olomouc